

Kabak yetiştirilme mevsimleri ve değerlendirilme şekillerine göre özellikleri yönünden diğer sebzelerden önemli ölçüde farklılık gösteren bir yazlık sebzedir.

Ülkemizde yazlık kabak üretimi son yıllarda örtü altında yapılan yetiştiricilik ile kış ayları da dahil olmak üzere bütün yıl boyunca yapılmaktadır. Yıllık toplam yazlık kabak üretimimiz 300-400 bin ton civarındadır. Yazlık kabaklar değişik şekillerde yemeklik olarak, kışlık kabaklar ise genellikle kış aylarında tatlı ve böreklik olarak değerlendirilir. Ayrıca bu üretimin dışında büyük miktarda kabak çekirdeği üretimi yapılmaktadır. Kabak çekirdekleri çerez olarak geniş çapta kullanılır. İnsan beslenmesi yanında meyveleri ve çekirdekleri çok aranan aynı zamanda hayvan yemi olarak kullanılan bir sebzedir.

Ülkemizde kabaklar yazlık, kışlık ve süs kabakları olarak gruplandırılmaktadır. Yazlık kabaklar içinde Sakız, Girit, Su ve Asma kabağı yer almaktadır. Kışlık kabaklar ise Bal, Kestane ve diğer iri kabaklardan oluşmaktadır.

Kök

Kabak tek yıllık bir kültür sebzesidir. Genç dönemde kazık kök ve etrafında 4-6 adet arasında değişen oldukça yüzeyssel olarak gelişen yan kökler bulunur. Zamanla yan kökler hızla büyüyerek saçaklanmış bir görünüm kazanır. Toprak yapısı ve bitkinin gelişme durumuna bağlı olarak kökler 1-1,5 m yanlara doğru uzanır. Köklerin % 60-70'i toprağın 30 cm'lik derinliğinde bulunur.

Gövde

Yazlık Sakız ve Girit kabak çeşitlerinde gövde dik ve yarı yatık olarak büyür. Bitki 50-100 cm'lik bir çap içinde toplu görünümündedir. Gövde otsu olmasına rağmen kuvvetlidir. Kesiti köşeli, başlangıçta yeşil iken zamanla açık yeşile hatta kahverengi bir görünüm alır. Gövde üzerinde sert dikenler ve tüyler bulunur. Yazlı kabaklarda ana gövdenin kolsuz ve kısa olması istenir.

Yaprak

Yapraklar uzun bir sapla gövdeye bağlıdır. Yaprak uzun bir sapla gövdeye bağlıdır. Yaprak saplarının üzeri boyuna çizgili, oluklu dikenli ve tüylüdür. Yaprak sapının orta kısmında derin bir kanal vardır. Yaprak sapının içi boş ve yuvarlaktır. Yapraklar oldukça büyük oval, beşgen ve kalp şeklindedir. Yaprakları parçalı ve dikenli olabilir.

Çiçek

Kabaklarda çiçekler ana gövde üzerindeki yaprak koltuklarında meydana gelir. Tek evcikliktir. Yani erkek ve dişi çiçekler aynı bitki üzerinde fakat ayrı ayrı yerlerdektir. Erkek çiçeklerin sapları dişi çiçeklere oranla daha uzun ve incedir. Çiçekler yaprak koltuklarından tek veya 3-4 tanesi bir arada olacak şekilde gelişirler. Çiçekler çanak ve taç yapraklar dip kısımda birleşik uç kısımda beş parçalı ve uç kısımları sivridir. Çanak yapraklar yeşil taç yapraklar ise açık sarıdan koyu sarıya kadar değişen renklerdektir.

Meyve

Kabaklarda meyvelerin şekil, irilik, dilimlilik ve et karakterleri bakımından çeşitler arasında çok önemli farklılıklar vardır. Sakız ve Girit kabaklarının bulunduğu yazlık uzun çeşitlerde meyveler sebze olarak değerlendirildiği zaman hasat devrelerinde 10-25 cm uzunlukta ve 3-10 cm çapındadır.

Tohum ve Çimlenme Özellikleri

Kabak tohumları çeşit karakterine göre beyaz, süt beyaz, gri beyaz, sarı beyaz, kahverengi, kırmızı-kahverengi ve kurşuni, esmer yanağı renklerinde olabilir.

Kabak tohumları % 98 oranında temiz, çimlenme oranı % 90 civarında olmalıdır. Tohumlar çimlenme özelliğini normal koşullarda 5-10 yıla kadar muhafaza eder. Tohumlar 10°C' den itibaren çimlenmeye başlar, optimum çimlenme sıcaklığı 20-25° C'dir. Tohumlar 4-8 gün arasında çimlenirler. Çimlendirme karanlık koşullarda yapılmalıdır.

İklim İsteği

Kabaklar gelişme dönemlerinde ılıman çevre koşullarını, verime yatma döneminde ise sıcaklığı seven bitkiler arasında yer alır. Sert iklimlerden hoşlanmaz. Soğuklardan çabuk zarar görür. Aynı şekilde aşırı sıcaklardan da hoşlanmaz. İlkbahar ve sonbahar devreleri arasında uygun şartlarda iyi gelişir. Ancak sıcak dönemlerde düzenli olarak sulama yapılmalıdır. Sıcaklığın artması veya düşmesi bitkinin büyümesi ve gelişmesini yavaşlatır. 24°C'nin üzerindeki sıcaklıklarda iyi gelişir. Açık tarla yetiştiriciliğinde tohum ekimi son donlar geçtikten sonra ve toprak sıcaklığı 10°C'yi geçince yapılmalıdır.

Kabak ışıktan hoşlanan bir bitkidir. Gölgeyi yerlerde yetiştiricilik yapılmaz. Gölgeyi yerlerde narin bir yapı kazanır, hem de bitki üzerinde dişi çiçek oluşturma ve meyve bağlama oranı azalır. Kabaklarda vejetasyon süresi yazlık çeşitlerde 100-130 gündür. Uzun süreli kuraklık ve aşırı nem mantarı hastalıklarının yayılmasına neden olur. Bu nedenle yetiştirme dönemleri ve yerinin iyi seçilmesi gerekmektedir.

Toprak İsteği

Kabaklar toprak isteği bakımından çok seçici olmamakla beraber çok ağır ve kumlu toprakları sevmez. Derin, geçirgen, su tutma kabiliyeti çok iyi organik ve mineral maddelerce zengin tınlı topraklarda en iyi mahsul ve tohum alınır. Kumlu topraklarda erkencilik sağlanır. Toprak pH'sı 6-7 civarında olmalıdır.

Toprak Hazırlığı, Ekim, Dikim, Çapalama ve Sulama

İklim şartları ve üretim zamanı dikkate alınarak toprak işleme yapılır. Ekim ve dikimden önce bir yada iki defa toprak işlenir, tırmık geçirilmek suretiyle tarla tesviye edilir. Toprak sıcaklığı 10 12° C 'yi bulduğunda ekim ve dikim yapılır.

Erkenci kabak yetiştiriciliği genellikle (Sakız, Girit) yazlık kabak çeşitleri ile yapılır ve açık tarla koşullarında yada örtü altında olmak üzere fidelerin

esas yetiştirilme yerlerine dikilmesi şeklinde uygulanır. Plastik torba ve saksılara önceden hazırlanmış harç materyali doldurulur. Her saksı veya torbaya 2- 3 adet tohum ekilir. Tohumlar çimlendikten sonra en iyi gelişen fide bırakılır diğerleri atılır. Genç fideler 4-5 yapraklı oldukları dönemde esas yetiştirme yerlerine dikilirler. Kol atmayan ve toplu halde büyüyen kabak fideleri 60-80 cm sıra arası 50-60 cm sıra üzeri mesafeler verilerek ocaklara dikilir.

Doğrudan tohum ekimi yönteminde yazlık kabak ekiminde toprak sıcaklığı 10-12° C'yi bulduğunda ekim yapılır. Yazlık kabak çeşitleri 60-80 cm sıra arası 50-60 cm sıra üzeri olacak şekilde her oakta 2-4 tohum olacak şekilde ekilir.

Kabak tohumları toprağın karakterine ve tav durumuna göre 3-5 cm derinliğe dikilmelidir. Tohum ekiminden 4-8 gün sonra çimlenme olur ve bitkiler toprak yüzeyine çıkar. Bitkiler büyümeye başlayınca, özellikle dallanan çeşitlerde ilk sürgünün 5-6 yapraklı olduğu dönemde sürgün ucu kesilerek dallanma teşvik edilir. Çapalamasına dikkat edilir.

Kabak meyveleri çok hızlı büyüdüğü için sulamayı oldukça sık aralıklarla ve mümkünse 3-4 gün aralarla yapmak bitkinin gelişmesi ve verim bakımından çok faydalıdır. Kabaklarda susuzluk sabah ve akşam saatlerinde yapraklarının anormal olarak pörsüyüp aşağıya doğru sarkmaları ile kolayca anlaşılır. Bitkilerde bu belirtiler görülmeden, zamanında sulama yapılmalıdır.

Gübreleme

Kabaklar toprakta organik besin maddelerince fazla olmasından hoşlanır. Dekara 4-6 ton arasında iyice yanmış çiftlik gübresi verilir. Kabak yetiştiriciliği çeşitlere bağlı olarak 8-12 kg azotlu gübre, 10-15 kg fosfor, 10-12 kg potasyum, 4-8 kg kireç verilir. Çiftlik gübresi ekim veya dikimden 1 ay önce verilmelidir.

Tarımsal Savaşım

Yabancı otlarla mücadele çok önemlidir. Çapa işleri ile hem yabancı ot temizliği hem de toprağın havalandırılması ve bitkilerin boğaz doldurması yapılır. Ayrıca yabancı ot kontrolü için plastik malçlarda kullanılır.

Kabaklarda görülen en önemli hastalıklar; külleme, mildiyö, kabak sarı mozaik virüsü (ZYMV), fusarium, zararlılar ise nematod, kırmızı örümcek, trips ve afidlerdir. Aksatılmadan mücadele edilmelidir. Ayrıca zararlılara, hastalıklara ve virüslere dayanıklı çeşitler kullanılmalıdır.

Olgunluk, Hasat ve Depolama

Yazlık Sakız ve Girit kabaklarında en uygun hasat büyüklüğü çeşidin normal iriliğinin 1/3'ünü aldığı 10-25 cm ulaştığı zamandır. Turfanda kabak üretiminde kabak meyveleri küçük olarak hasat edilir. Bu şekilde ortalama meyve ağırlığı azalmasına karşın bitki başına meyve verimi de arttırılmış olur. Hasat büyüklüğüne gelmiş olan yazlık kabak meyveleri sabah ve akşam saatlerinde meyvelerin sapı bıçakla veya makasla kesilerek hasat edilirler. Yazlık kabaklar hasat sonrası hemen pazara sevk edilmelidir. Yazlık kabaklar sıcaklığın 4-8°C, nemin %80-90 olması halinde yaklaşık 20-30 gün süre ile muhafaza edilir.

Verim

Yazlık kabak çeşitlerinde ekolojik koşullar, yetiştirme tekniği ve üretilen çeşidin özelliğine bağlı olarak bitki başına 2-4 kg ürün alınabilir. Dekardan 6-8 ton yazlık kabak hasat edilebilir.

Adres : P.K. 27 Erdemli-Mersin
Web : <http://arastirma.tarim.gov.tr/alata>
E-Posta : alata@gthb.gov.tr
Santral : 0 324 518 00 52
Belgegeçer : 0 324 518 00 80

T.C.

GIDA, TARIM ve HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü
Erdemli-Mersin

YAZLIK KABAK YETİŞTİRİCİLİĞİ

Dr. Çetin NACAR
Ziraat Yüksek Mühendisi

Erdemli-2015